

Työ- ja elinkeinoministeriö
www.lausuntopalvelu.fi

VN/6436/2019

**LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAEIKSI VAARALLISTEN KEMIKAALIEN
JA RÄJÄHTEIDEN KÄSITTELYN TURVALLISUUDESTA ANNETUN LAIN
MUUTTAMISESTA JA TURVALLISUUSSELVITYSLAIN 19 §:N MUUTTAMISESTA
TURVAUHKIIN VARAUTUMISEKSI**

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa Kaupan liitto ry:ltä, Päivittäistavarakauppa ry:ltä (PTY) ja Teknisen Kaupan Liitto ry:ltä esityksestä eduskunnalle laiksi ns. kemikaaliturvallisuuslain ja turvallisuusselvityslain 19 § muuttamiseksi.

Muutoksia em. lakeihin ehdotetaan turvallisuustason parantamiseksi kemikaaliturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvissa kohteissa edellyttämällä toimintojen suojaamista myös turvauhilta nykyisen kemikaalionnettomuuksiin varautumisen lisäksi.

Esitämme lausuntonamme kohteliaimmin seuraavaa:

Esityksen tavoitteet ovat perusteltuja. Suomessakin on syytä varautua kemikaalikohteisiin suunnattuihin tahallisiin vahingontekoihin ja tekoihin, joissa kemikaaleja yritettäisiin käyttää muun vahingonteon välineenä.

Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisalan laajentaminen turvauhkiin varautumiseksi koskee lähtökohtaisesti kaikkia lain soveltamisalaan nykyisellään kuuluvia yrityksiä, pienimmästä suurimpaan, eli sekä ilmoitus- että lupavelvollisia. Koko kaupan alalla kemikaaleja käsittelevien tai varastoivien yritysten kirjo ja kokoluokka on laaja. Teknisen kaupan kemikaalijakelijat ja maahantuojat ovat tyypillisesti Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin luvittamia ja sen valvomia kohteita. Ns. vähittäis- ja tukkukauppaan kuuluvat kaupan yritykset sen sijaan ovat useimmiten ilmoitusvelvollisia pelastusviranomaiselle, joka myös valvoo myöntämiensä lupien noudattamista.

Esityksen mukaan lain on tarkoitus tulla voimaan syyskuussa 2023, ja heti voimaantulon jälkeen jätettyjä hakemuksia Tukesille tai ilmoituksia pelastusviranomaiselle tullaan käsittelemään uuden lain vaatimusten mukaisesti. Tästä syystä on tärkeää, että ohjeet yrityksille ja itsearviointityökalu valmistuvat hyvissä ajoin ennen lain voimaantuloa sekä vielä osittain epäselvät soveltamisalakysymykset selvitetään.

Riskiperusteinen lähestymistapa on kannatettava ja välttämätönkin soveltamisalaan kuuluvien kohteiden erilaisuuden ja varautumistoimenpiteiden oikeasuhtaisuuden takaamiseksi. Asetustasolla ja erityisesti ohjeistuksessa on tarpeen mahdollisimman konkreettisesti kuvata, mitä riskiperusteisuuden periaate käytännön toimenpiteinä merkitsee. Kaupan yritykset tarvitsevat ohjeita muun muassa siitä, miten arviointivelvoitteen voi toteuttaa erilaisissa kohteissa sekä miten uudet osa-alueet ovat yhdistettävissä yrityksen muuhun riskinarviointiin ja riskinhallintaan. Yrityskohtaisissa toimenpiteissä turvauhkiin varautumiseksi tulisi pystyä hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti sen olemassa olevaan toimintakonseptiin kuuluvia menettelyjä.

Viranomaisten yhteistyö ja resurssien sekä uusien osa-alueiden osaamisen varmistaminen hyvissä ajoin on edellytys lain tavoitteiden saavuttamiselle ja valvonnan yhdenmukaisuudelle. Tukesin ohjaava ja käytäntöjä ympäri maata yhtenäistävä rooli korostuu turvauhka-asioiden haltuunotossa entisestään. Valvoville viranomaisille on myös hyvä olla olemassa yhdenmukaista koulutusta. Lupaharkinnan kriteeristön yhtenäisyys ja erityisesti valvontakäytäntöjen yhdenmukaisuus ovat välttämättömiä yritysten oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun kannalta.

Turvauhkakysymyksiin liittyvät erityispiirteet tulee ottaa tarkasti huomioon, kun viranomaisten lupa- ja valvontaprosesseja kehitetään muuttuviin tarpeisiin. Prosessien ja eri työkalujen kaikinpuolinen luotettavuus ja turvallisuus on ensiarvoisen tärkeää. Vaikka vastuu turvauhkamielessä herkän ja salassa pidettävän tiedon tunnistamisesta on yrityksillä, on hyödyllistä, että viranomaisilla ja yrityksillä on yhdenmukainen käsitys tiedon kriittisyydestä tässä mielessä.

Myös turvallisuusselvityslakiin ehdotettu muutos, joka antaa mahdollisuuden perusmuotoisen selvityksen tekemiseen määritellyissä tapauksissa on perusteltu ja tarpeellinen. Muuttuvaa turvallisuusympäristöä tulee jatkuvasti tarkkailla ja tarvittaessa tulevaisuudessa arvioida herkästi uudelleen, ovatko perusmuotoisen henkilöturvallisuusselvityksen piiriin nyt ehdotetut tehtävät riittävät. Lisäksi toteamme, että vaarallisten kemikaalien käsittely ja kuljetus muodistavat toiminnallisesti kokonaisuuden. Turvauhkiin varautumisen mahdollisuudet tulisivat olla molemmissa samantasoiset henkilöturvallisuusselvityksen osalta.

Lopuksi haluamme kiittää ministeriötä sidosryhmien kanssa käydystä vuoropuhelusta koko prosessin ajan ja asiantuntevasta työstä lakiesityksen valmistelussa.

Kunnioitavasti

Kaupan liitto ry

Päivittäistavarakauppa ry

Teknisen Kaupan Liitto ry

Mari Kiviniemi
toimitusjohtaja

Kari Luoto
toimitusjohtaja

Markku Uitto
toimitusjohtaja